

PKO Bank Polski

KOMPLET SCENARIUSZY LEKCJI O FINANSACH DLA NAUCZYCIELA

Lekcja 1, klasy IV-VI
Czy mogę mieć jeden rachunek bankowy
przez całe życie?

Materiał został objęty patronatem honorowym Ministra Edukacji Narodowej

**MINISTER
EDUKACJI
NARODOWEJ**

Lekcja 1

Klasy IV-VI

CZY MOGĘ MIEĆ JEDEN RACHUNEK BANKOWY PRZEZ CAŁE ŻYCIE?

CZY MOGĘ MIEĆ JEDEN NUMER RACHUNKU BANKOWEGO PRZEZ CAŁE ŻYCIE?

WPROWADZENIE MERYTORYCZNE

Korzystanie z usług banku daje wiele korzyści – nasze pieniądze są w nim bezpieczne i mogą być użyte niemal w każdej chwili. Posiadanie rachunku bankowego, zwanego często ROR (od rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego), jest bardzo wygodne – ułatwia przeprowadzanie rozliczeń pieniężnych, których w życiu zazwyczaj realizujemy dużo i z wieloma osobami, firmami czy instytucjami. Jeśli posiadamy jeden i ten sam numer konta przez wiele lat – rozliczenia takie stają się też łatwiejsze, bowiem wystarczy pamiętać i podawać wszędzie to samo konto do rozliczeń. Oprócz rachunku rozliczeniowego możemy posiadać także rachunek oszczędnościowy. Wpłacając nań pieniądze, które zaoszczędziliśmy na przykład na codziennych wydatkach, możemy oczekiwać, że po pewnym czasie zgromadzony kapitał zostanie powiększony o odsetki, które zapłaci nam bank. Ich wysokość zależy od aktualnego oprocentowania wkładów pieniężnych. Odsetki można uznać za cenę, jaką bank musi zapłacić za „pożyczenie” od nas pieniędzy (bo tak można tłumaczyć wpłatę naszych środków na konto oszczędnościowe lub lokatę). Im dłużej korzystamy z rachunków oszczędnościowych i lokat, tym lepiej dla nas. W regularnych odstępach odsetki są dodawane do naszego kapitału, czyli następuje kapitalizacja odsetek, a suma naszych oszczędności rośnie. Im częściej odsetki dodawane są do konta, czyli im częstsza kapitalizacja, tym dla nas korzystniej. Za każdym razem bank oblicza wysokość przysługujących nam odsetek od wyższej kwoty kapitału i z każdym kolejnym okresem wysokość wypłacanych odsetek rośnie. Dlatego wybierając różne formy oszczędzania w banku, warto sprawdzić, jak często następuje kapitalizacja odsetek (np. co tydzień, dwa tygodnie, miesiąc, kwartał, pół roku, rok itp.).

Warto zauważyć, że nie otrzymamy pełnej kwoty naliczonych odsetek. Część przysługującego nam „wynagrodzenia” zostanie przez bank zapłacona państwu w formie podatku, co umożliwi realizację ważnych zadań i celów społecznych, z których korzystają podatnicy i członkowie ich rodzin, np. zapewnia ono bezpieczeństwo, dostęp do edukacji, ochrony zdrowia itp. Płacenie różnego rodzaju podatków to jeden z najważniejszych obowiązków obywateli wobec państwa. Część jest płacona bezpośrednio przez osoby, firmy lub instytucje (bezpośrednie, np. PIT i CIT), a część jest „ukryta” w cenach towarów i usług, które nabywamy (pośrednie, np. VAT). Osoby, które oszczędzają w bankach lub innych instytucjach finansowych, zapłacą od uzyskanych zysków (czyli także odsetek) podatek od dochodów kapitałowych. Nie musimy go obliczać ani odprowadzać samodzielnie – uczyni to za nas bank. Stawka tego podatku wynosi obecnie 19%. Co to oznacza? Z każdych 100 złotych, które „zarobiliśmy” dzięki oszczędzaniu na rachunku lub lokacie, zapłacimy państwu 19 złotych podatku. Pozostałe 81 złotych zostanie dopisane do naszych oszczędności.

Pamiętajmy także, że w banku można również gromadzić oszczędności – wówczas zakładamy specjalny rachunek (oszczędnościowy lub lokatę), na który wpłacamy nadwyżkę środków, którymi dysponujemy. Przechowując w taki sposób pieniądze, będziemy w regularnych odstępach otrzymywać pewne wynagrodzenie, czyli odsetki.

Bank bowiem może wykorzystywać nasze pieniądze w prowadzonej działalności i z tego powodu wypłaca nam określone kwoty, np. na koniec każdego miesiąca oszczędzania.

Posiadając rachunek bankowy, zyskujemy przede wszystkim bezpieczeństwo, wygodę i czas. Dzięki bankom dokonującym dla nas rozliczeń nie musimy iść dalej niż do najbliższej placówki bankowej albo do komputera, gdyż możemy dokonywać płatności także przez internet – ale o tym w innym scenariuszu.

OPIS LEKCJI

W trakcie zajęć uczniowie utrwalają i porządkują wiadomości na temat podstawowych usług i produktów bankowych. Przypominają sobie, co to jest ROR; poznają najważniejsze informacje na temat numeru rachunku bankowego. Na podstawie przykładowego ROR dowiadują się, że klient banku może zachować numer rachunku, zmieniając rodzaj konta. Wymieniają zalety takiego rozwiązania. Dowiadują się w uproszczonej formie, na czym polega kapitalizacja odsetek. Poznają najważniejsze rodzaje podatków i dowiadują się, że zyski z wkładów pieniężnych na rachunkach bankowych są obciążone podatkiem od dochodów kapitałowych. Oceniają, czy warto posiadać rachunek bankowy przez długi czas lub nawet całe życie.

CELE LEKCJI

Uczeń powinien:

- wymienić najważniejsze produkty bankowe dla osób oszczędzających,
- wiedzieć, co to jest numer rachunku bankowego,
- wskazać sytuacje, kiedy możliwe jest zachowanie dotychczasowego numeru rachunku bankowego przy zmianie konta,
- poznać przykładowe rodzaje rachunków bankowych przeznaczonych dla dzieci i młodzieży,
- rozumieć pojęcia: oprocentowanie, odsetki, kapitalizacja odsetek,
- wiedzieć, dlaczego państwo pobiera podatki, i wskazać przykładowe rodzaje podatków,
- wiedzieć, że zysk z oszczędności złożonych w banku jest opodatkowany,
- uświadamiać sobie korzyści z posiadania rachunku bankowego.

POJĘCIA KLUCZOWE:

- rachunek oszczędnościowo-rozliczeniowy,
- rachunek oszczędnościowy,
- lokata,
- numer rachunku bankowego (NRB),
- oprocentowanie,
- odsetki,
- kapitalizacja odsetek,
- podatki,
- podatek od dochodów kapitałowych.

TREŚCI PROGRAMOWE

Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych – II etap edukacyjny: klasy IV-VI.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe:

Edukacja polonistyczna:

Tworzenie wypowiedzi. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- uczestnicząc w rozmowie, słucha z uwagą wypowiedzi innych, mówi na temat; prezentuje własne zdanie i uzasadnia je.

Matematyka:

Obliczenia praktyczne. Uczeń:

- interpretuje 100% danej wielkości jako całość, 50% – jako połowę, 25% – jako jedną czwartą, 10% – jako jedną dziesiątą, a 1% – jako setną część danej wielkości liczbowej.

Zajęcia komputerowe:

Wykorzystywanie komputera oraz programów i gier edukacyjnych do poszerzania wiedzy z różnych dziedzin. Uczeń:

- korzysta z komputera, jego oprogramowania i zasobów elektronicznych (lokalnych i w sieci) do wspomagania i wzbogacania realizacji zagadnień z wybranych przedmiotów,
- korzysta z zasobów (słowników, encyklopedii, sieci internet) i programów multimedialnych (w tym programów edukacyjnych) z różnych przedmiotów i dziedzin wiedzy.

METODY:

- układanka,
- praca w grupach,
- pogadanka,
- analiza „za” i „przeciw”,
- dyskusja.

MATERIAŁY POMOCNICZE:

Nr 1 – ćwiczenie „Tajemniczy skrót NRB”,

Nr 2 – ćwiczenie „Rachunki, rachunki”,

Nr 3 – ćwiczenie „Dlaczego płacimy podatki?”,

Nr 4 – zadanie „Czy warto mieć konto w banku?”,

koperty z paskami papieru – nazwami części NRB (ćwiczenie nr 1) oraz zestawem cyfr, karty „Dochody i wydatki państwa” (ćwiczenie nr 3), arkusze papieru, flamastry, nożyczki i klej dla każdej grupy, komputer z rzutnikiem.

CZAS:

2 godziny lekcyjne.

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

1. Powiedz uczniom, że w trakcie zajęć utrwalą i uzupełnią wiadomości o podstawowych produktach bankowych. Zapytaj ich, z jakich produktów czy usług może korzystać klient banku. Zapisuj propozycje na tablicy. Sprawdź, czy uczniowie wymienili m.in. rachunek oszczędnościowo-rozliczeniowy, lokaty, kredyty, karty płatnicze.
2. Uporządkuj wiadomości, sięgając do scenariusza zajęć „Jak działają banki?” (dostępny na stronie internetowej PKO Banku Polskiego). Omów krótko, co to jest ROR (rachunek przeznaczony do dokonywania bieżących rozliczeń pieniężnych: przyjmowania wpłat, np. wynagrodzeń, i wypłacania środków, np. zapłaty za zakupione usługi i towary).
3. Powiedz uczniom, że każdy rachunek bankowy w naszym kraju ma swój oddzielny numer – NRB (skrót od: numer rachunku bankowego). Zapisz skrót na tablicy i powiedz, od czego pochodzi ten skrót. Wyjaśnij, że każdy rachunek otrzymuje właściwy numer. Składa się on z 26 cyfr bez kropek, liter czy innych znaków. Dwie pierwsze cyfry oznaczają numer kontrolny i pomagają w wykrywaniu pomyłek w numerze rachunku bankowego (gdyby ktoś napisał np. niepoprawny ciąg cyfr). Kolejne osiem to numer rozliczeniowy oddziału czy placówki banku. Następnich 16 cyfr to indywidualny numer rachunku klienta w banku. Zapisz te informacje na tablicy.
4. Zaproponuj klasie wykonanie ćwiczenia „Tajemniczy skrót NRB” (**materiał pomocniczy nr 1**). Podziel klasę na grupy i każdej rozdaj trzy paski papieru z nazwami poszczególnych części NRB (suma kontrolna, numer oddziału czy placówki bankowej, numer rachunku klienta). Rozdaj im także nożyczki, klej i kartki papieru. Uczniowie mają pociąć zestaw cyfr, a potem nakleić na kartoniki i ułożyć w odpowiedniej kolejności, tak by oznaczone zostały poszczególne grupy cyfr.
5. Powiedz, że klient może zachować swój numer rachunku na całe życie. Jeśli zmienia rodzaj konta w danym banku, NRB może pozostać taki sam. Na przykład ktoś miał konto dziecięce lub młodzieżowe, a potem podpisuje umowę z tym samym bankiem i może dalej korzystać z dotychczasowego numeru rachunku, zachowując jego historię, login i hasło. Jeśli natomiast ktoś zdecyduje się na przeniesienie rachunku bankowego do innego banku, wymaga to zawarcia nowej umowy o prowadzeniu rachunku bankowego i zmiany NRB, ponieważ w numerze tym zawarte są informacje o banku (i jego oddziale), z którego usług skorzystaliśmy.
6. Podsumowując informacje, zapisz na tablicy zdanie: „Korzyści z posiadania jednego NRB przez całe życie”. Poproś uczniów, by podawali argumenty za zachowaniem NRB, np. nie trzeba podawać nowego numeru osobom, które przesyłają właścicielowi konta pieniądze (rodzice, krewni, pracodawcy), łatwiej numer zapamiętać, trudniej pomylić numer, przesyłając pieniądze za usługi czy towary itp.
7. Powiedz klasie, że porozmawiacie teraz o ofertach bankowych dla osób oszczędzających. Przypomnij uczniom pojęcie „oprocentowanie”, czyli cena, jaką bank zapłaci klientowi za złożenie w nim oszczędności lub jakie klient banku zapłaci za pożyczanie od banku pieniędzy. Powiedz, że środki znajdujące się na ROR rzadko są oprocentowane, a jeśli tak, to oprocentowanie jest zazwyczaj niskie. Osoby, które oszczędzają i chcą pomnażać swoje pieniądze, powinny założyć konto oszczędnościowe lub wpłacić środki na lokatę.
8. Następnie wyjaśnij, że oszczędzanie na lokacie terminowej polega na zdeponowaniu przez klienta pieniędzy w banku na dłuższy okres (np. 1 miesiąca, 3 miesiące, roku itp.). Kiedy termin minie, klient może podjąć pieniądze, a wówczas otrzymuje również dodatkowy zysk w postaci odsetek za powierzenie swoich

pieniędzy bankowi. Zazwyczaj odsetki są naliczane co miesiąc (rzadziej: co kwartał, rok) i dodawane do zebranego kapitału (czyli są kapitalizowane). W następnym okresie oszczędzania odsetki są już naliczane od powiększonej sumy. Niedogodność w przypadku lokat terminowych jest taka, że jeśli właściciel lokaty zamierza wycofać pieniądze przed terminem określonym w umowie z bankiem, traci całość lub część odsetek.

9. Powiedz, że wielu klientów banku zakłada tzw. rachunek oszczędnościowy. Jest to dodatkowy rachunek bankowy, na którym nie można wykonywać zbyt wielu operacji, lecz głównie gromadzić na nim środki (można jednak wpłacać i wypłacać z niego pieniądze, gdy mamy taką potrzebę). Środki na tym rachunku są oprocentowane, choć nie zawsze w takiej samej wysokości co lokaty. Wypłacając środki z tego rachunku, nie tracimy zgromadzonych wcześniej odsetek.
10. Podziel klasę na zespoły i poproś o wykonanie ćwiczenia „Rachunki, rachunki...” (**materiał pomocniczy nr 2**). Na podstawie tekstu na temat ROR, rachunku oszczędnościowego i lokaty uczniowie wpisują w diagram poszczególne pojęcia, a następnie odczytują rozwiązanie.
11. Korzystając z dowolnego kalkulatora oszczędności dostępnego w internecie, zademonstruj uczniom, jak „rosną” złożone w banku oszczędności. Wykonaj poszczególne kroki, wstawiając dowolną kwotę i datę, do której klient chce oszczędzać. Sprawdź, ile będą wynosiły oszczędności po upływie tego okresu. Powtórz czynność kilkakrotnie, wstawiając różne kwoty. Zwróć uwagę, że kwota oszczędności została pomniejszona o obowiązkowy podatek.
12. Wyjaśnij, że „podatek od odsetek”, czyli inaczej podatek od dochodów kapitałowych, polega na odprowadzaniu na rzecz państwa części zysków (19%) z naszych oszczędności czy inwestycji finansowych. Płacą go m.in. osoby oszczędzające pieniądze w bankach (konta oszczędnościowe, lokaty).
13. Zapytaj, czy uczniowie wiedzą, co to są podatki. Kto je płaci? Komu je płacimy? Dlaczego są potrzebne? Uporządkuj odpowiedzi. Wyjaśnij, że wpływy z podatków są jednym z najważniejszych dochodów państwa – osoby czy działające na terenie danego państwa firmy muszą je płacić, żeby państwo mogło finansować ważne cele ogólnospołeczne, np. edukację, służbę zdrowia, bezpieczeństwo. Omów rodzaje podatków: bezpośrednie (nakładane na dochód lub majątek) i pośrednie (nakładane na towar lub usługę, które kupujemy, czyli takie, które zawarte są w ich cenie).
14. Podziel klasę na zespoły, każdemu rozdaj kartki papieru, flamastry oraz zestaw kart do ćwiczenia „Dlaczego płacimy podatki?” (**materiał pomocniczy nr 3**). Uczniowie powinni przeczytać tekst o dochodach i wydatkach państwa zawarty w materiale. Następnie na karcie papieru rysują schemat i w odpowiednich miejscach nakleją karty z nazwami dziedzin finansowanych przez państwo oraz rodzajami podatków. Poleć przedstawicielom grup, by zaprezentowali plakaty całej klasie. Omówcie wspólnie odpowiedź na pytanie: dlaczego obywatele muszą płacić podatki?
15. Na zakończenie zajęć zaproponuj dyskusję na temat: „Czy warto mieć konto w banku?” (**materiał pomocniczy nr 4**). Podziel tablicę na dwie części, jedną nich zatytułuj „tak”, drugą „nie”. Notuj argumenty podane przez ochotników. Zapytaj uczniów, które argumenty najbardziej ich przekonały do posiadania rachunku bankowego.

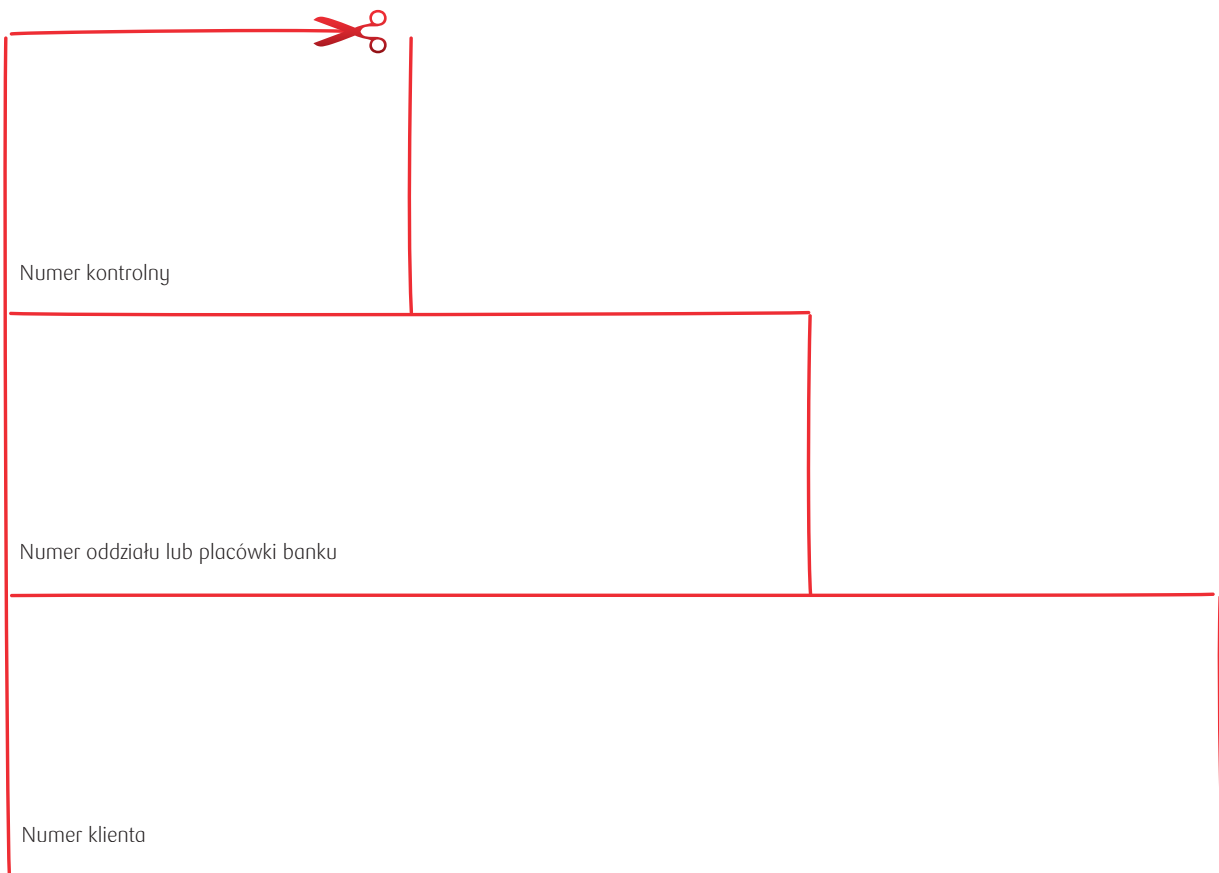

MATERIAŁY POMOCNICZE

Materiał pomocniczy nr 1

Ćwiczenie „Tajemniczy skrót NRB”.

Twoja grupa otrzymała karty z nazwami poszczególnych części rachunku bankowego oraz jeden pasek papieru z cyframi. Potnij zestaw cyfr i naklej fragmenty na odpowiednie kartoniki. Potem ułóż kartoniki w taki sposób, by powstał poprawny NRB.

Numer kontrolny

Numer oddziału lub placówki banku

Numer klienta

0	1	2	5	9	0	5	4	7	4	4	9	9	4	5	6	7	0	0	2	5	4	7	8
0	2	3	4	5	2	8	7	3	0	0	0	0	0	0	2	6	7	8	8	7	1	2	7
0	3	4	5	6	0	0	0	0	3	5	6	7	0	1	8	6	7	5	3	5	7	9	9
1	1	2	5	7	8	9	0	0	0	0	3	4	4	3	4	5	7	7	8	8	9	6	2

Materiał pomocniczy nr 2

Ćwiczenie „Rachunki, rachunki”.

Przeczytaj poniższy tekst. Pracując w grupie, wpisz pojęcia do diagramu. Następnie odczytaj i zapisz hasło.

Rachunki, rachunki...

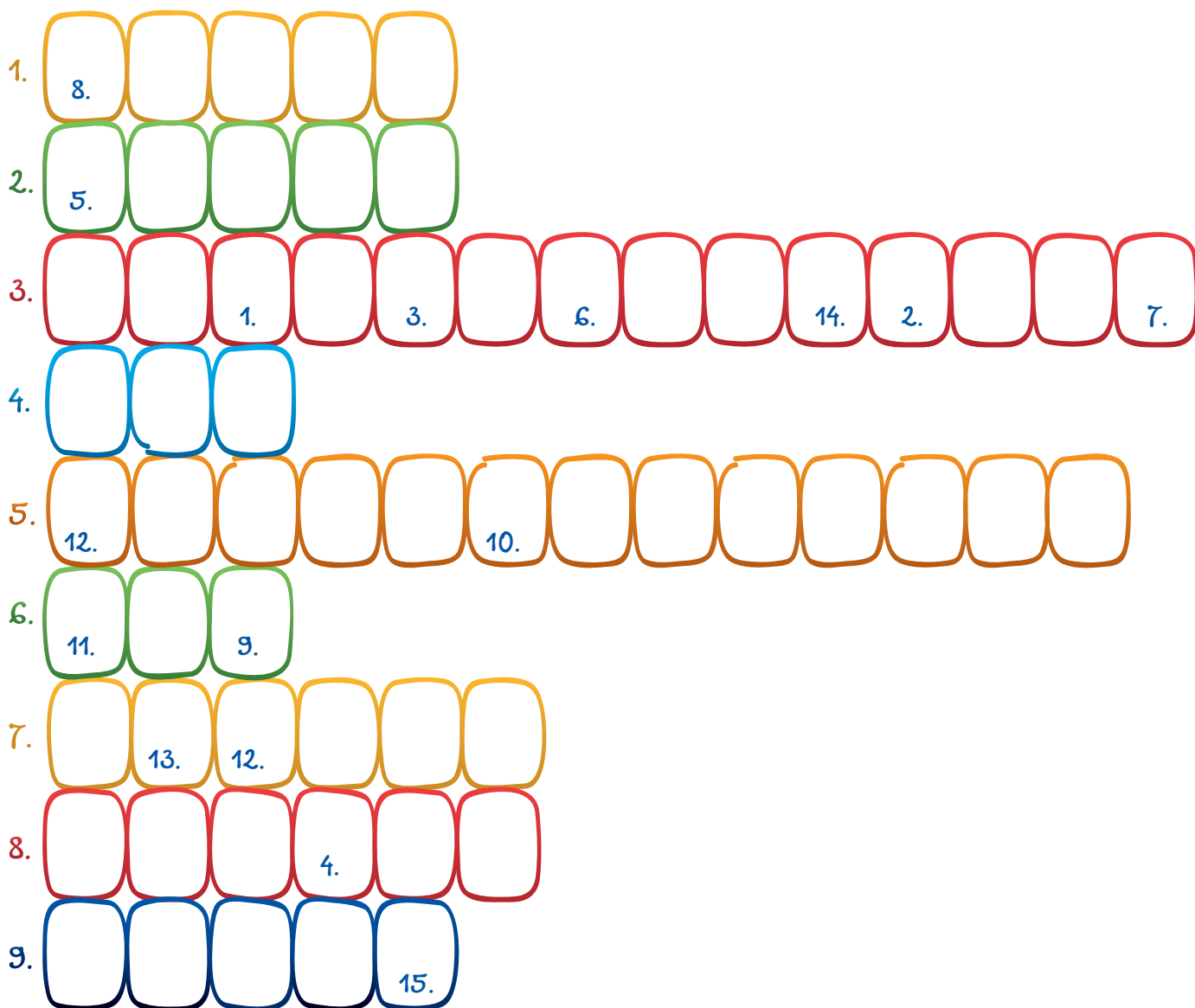
ROR, czyli rachunek oszczędnościowo-rozliczeniowy, to konto przeznaczone do dokonywania bieżących rozliczeń pieniężnych. Służy do przyjmowania wpłat, np. wynagrodzeń za pracę, kieszonkowego, stypendium, emerytury. Służy też do wypłacania środków, np. w formie zapłaty za zakupione usługi i towary. Właściciel rachunku może dokonywać przelewów, czyli przeniesienia pieniędzy na inne konto, np. na konto sprzedawcy. Właściciel ROR może obsługiwać konto przez internet. Do takiego rachunku bank wydaje często klientowi kartę płatniczą, za pomocą której można płacić za zakupy czy wypłacać gotówkę z bankomatu. Środki znajdujące się na ROR najczęściej nie są oprocentowane, a jeśli są, to oprocentowanie przeważnie jest niższe niż na rachunku oszczędnościowym czy lokacie.

Lokata terminowa polega na złożeniu przez klienta pieniędzy w banku na dłuższy okres (np. 1 miesiąca, 3 miesiące, roku itp.). Kiedy termin minie, klient może podjąć pieniądze. Wraz ze złożonym kapitałem otrzymuje również odsetki. Jeśli właściciel lokaty zamierza jednak wycofać pieniądze wcześniej – przed terminem określonym w umowie z bankiem – zwykle traci całość lub część odsetek.

Wielu klientów banku zakłada też tzw. rachunek oszczędnościowy. Jest to dodatkowy rachunek bankowy, na którym nie można wykonywać zbyt wielu operacji, lecz głównie przechowywać na nim oszczędności (można wpłacać i wypłacać środki). Środki na rachunku są oprocentowane, ale zazwyczaj niższe niż w przypadku lokaty. Na ogół odsetki są naliczane po upływie jakiegoś czasu (miesiąca, kwartału, roku) i dodawane do zebranego kapitału (czyli kapitalizowane). Od tej łącznej sumy naliczane są dalsze odsetki w kolejnym okresie rozliczeniowym. Wypłacając środki z tego rachunku, nie tracimy zgromadzonych wcześniej odsetek.

Wpisz do diagramu rozwiązania:

1. Może być oszczędnościowe, może być osobiste.
2. Klient zawiera ją z bankiem.
3. Cena, jaką bank płaci klientowi za przechowywanie pieniędzy.
4. Rachunek oszczędnościowo-rozliczeniowy to w skrócie...
5. Dopisywanie przez bank odsetek do istniejącego na koncie kapitału.
6. Numer rachunku bankowego w skrócie.
7. Złożenie w banku depozytu oszczędnościowego na określony czas.
8. Inaczej zarobek, wynagrodzenie danej osoby.
9. Płatnicze, za pomocą których można wypłacać pieniądze.

Pola do wpisania liter hasła.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	

Rozwiązanie

1.	K	O	N	T	O											
2.	U	M	O	W	A											
3.	O	P	R	O	C	Ę	N	T	O	W	A	N	I	Ę		
4.	R	O	R													
5.	K	A	P	I	T	A	L	I	Z	A	C	J	A			
6.	N	R	B													
7.	L	O	K	A	T	A										
8.	D	O	C	H	Ó	D										
9.	K	A	R	T	Y											

Hasło: rachunek bankowy

Materiał pomocniczy nr 3

Ćwiczenie „Dlaczego płacimy podatki?”.

Przeczytaj poniższy tekst. Przyjrzyj się kartom z ilustracjami. Na kartce papieru narysuj schemat. Naklej karty z nazwami dziedzin, które finansowane są z podatków, w części „Dochody państwa”. Następnie wybierz odpowiednie nazwy podatków i naklej w części „Wydatki państwa”. Zaprezentuj plakat na forum klasy. Odpowiedz na pytania:

- dlaczego obywatele powinni płacić podatki?
- jakie podatki płacą firmy, klienci sklepów, klienci banków?

Dochody i wydatki państwa

Podatki to przymusowe świadczenia pieniężne pobierane przez państwo lub samorządy na podstawie obowiązującego prawa. Oznacza to, że obywatele muszą je obowiązkowo płacić.

Państwo ma ważne obowiązki wobec swoich obywateli. Zapewnia edukację, bezpieczeństwo, ochronę zdrowia, opiekę społeczną. Finansuje działalność placówek publicznej służby zdrowia, buduje drogi i mosty, utrzymuje szkoły, uczelnie, biblioteki, teatry, filharmonie, wypłaca emerytury, renty oraz zasiłki dla bezrobotnych itd. Aby mieć pieniądze na takie ogólnospołeczne cele, pobiera podatki.

Istnieją różne rodzaje podatków.

Można je podzielić na:

a) podatki bezpośrednie – płacone bezpośrednio przez osoby czy przedsiębiorstwa, np.:

- od osób fizycznych (PIT) – płacony od dochodów uzyskiwanych przez osoby, np. wynagrodzenia za pracę,
- od osób prawnych (CIT) – płacony od dochodów uzyskiwanych przez przedsiębiorstwa,
- od spadków i darowizn,
- rolny – płacony przez właścicieli i użytkowników gruntów rolnych,
- leśny – płać go właściciele i użytkownicy lasów,
- od nieruchomości – gruntów, budynków oraz budowli związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej,
- od dochodów kapitałowych – płacony od odsetek z oszczędności czy środków na rachunkach bankowych.

b) podatki pośrednie, zawarte w cenach towarów czy usług.

Należy do nich np.:

- podatek od towarów i usług (inaczej VAT) – płać go w cenie towarów i usług np. konsumenci będący klientami sklepów,
- podatek akcyzowy – objęte są nim niektóre dobra i używki, np. energia elektryczna, samochody, paliwa,
- podatek od gier – płacony od wygranych w loteriach czy grach liczbowych.

Skąd państwo ma pieniądze?
(Dochody)

Na co państwo wydaje pieniądze?
(Wydatki)

Podatek od zysków
kapitałowych

Edukacja

VAT

Policja

Opieka społeczna

Kultura

Podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT)

Obronność

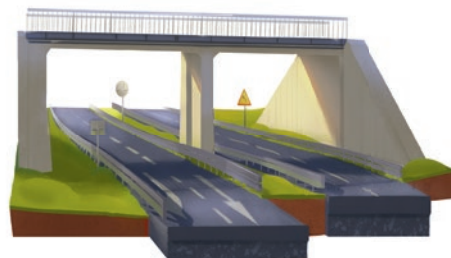
Podatek od nieruchomości

Podatek akcyzowy

Podatek leśny

Budowa dróg, mostów,
linii kolejowych

Materiał pomocniczy nr 4

Zadanie „Czy warto mieć konto w banku?”.

Wpisz do tabeli argumenty za posiadaniem rachunku bankowego i przeciw niemu.

Czy warto mieć konto w banku?	
Tak, ponieważ...	Nie, ponieważ...

